

Зміст

Вступ	6
ПРОГРАМА КУРСУ	
«Основи соціально-педагогічної діяльності»	8
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ДО СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Тема 1. Сутність соціально-педагогічної діяльності	20
1.1. Соціально-педагогічна діяльність як засіб реалізації соціальної політики держави	20
1.2. Компоненти, принципи і функції соціально-педагогічної діяльності	22
1.3. Технології соціально-педагогічної діяльності	24
1.4. Методи соціально-педагогічної діяльності	27
1.5. Форми організації соціально-педагогічної діяльності	30
1.6. Оцінка ефективності соціально-педагогічної діяльності	32
<i>Підсумкові тести на виявлення рівня теоретичних знань</i>	36
Тема 2. Організація соціально-педагогічної діяльності у системі освіти України	39
2.1. Нормативно-правове забезпечення діяльності соціального педагога	39
2.2. Кваліфікаційні вимоги до фахівця соціально-педагогічної діяльності	40
2.3. Модель професійної компетентності соціального педагога	41
2.4. Психологічна служба у закладах освіти України	43
2.5. Організація соціально-педагогічної роботи соціального педагога у психологічній службі	50
2.6. Визначення ефективності соціально-педагогічної роботи	52
2.7. Соціально-педагогічний патронаж	55
2.8. Перспективи розвитку професії	56
<i>Підсумкові тести на виявлення рівня теоретичних знань</i>	60
Тема 3. Соціально-педагогічна діагностика і консультування	62
3.1. Сутність соціально-педагогічної діагностики	62
3.2. Особливості консультування в діяльності соціального педагога	68
<i>Підсумкові тести на виявлення рівня теоретичних знань</i>	71

Тема 4. Соціально-педагогічна профілактика та реабілітація		73
4.1. Сутність та методи соціально-педагогічної профілактики		73
4.2. Особливості технології реабілітації у діяльності соціального педагога		77
<i>Підсумкові тести на виявлення рівня теоретичних знань</i>		83
Тема 5. Соціально-педагогічна діяльність з девіантними дітьми		85
5.1. Норма і відхилення від норми в соціальній педагогіці		85
5.2. Характеристика девіацій		91
5.3. Соціально-педагогічна робота з девіантними дітьми		100
<i>Підсумкові тести на виявлення рівня теоретичних знань</i>		109
Тема 6. Соціально-педагогічна робота з обдарованими дітьми		112
6.1. Обдаровані діти — соціально-педагогічна проблема		112
6.2. Методи діагностики обдарованої дитини		115
6.3. Технологія діяльності з обдарованими дітьми		118
<i>Підсумкові тести на виявлення рівня теоретичних знань</i>		121
Тема 7. Соціально-педагогічна робота з неблагополучними сім'ями		124
7.1. Сім'я як об'єкт соціально-педагогічної діяльності		124
7.2. Методики роботи соціального педагога з неблагополучними сім'ями		126
<i>Підсумкові тести на виявлення рівня теоретичних знань</i>		136
Тема 8. Соціально-педагогічна робота з групами, підлітковими та молодіжними об'єднаннями		138
8.1. Проблеми підлітків та молоді		138
8.2. Групи як об'єкт соціально-педагогічної роботи		140
8.3. Методика соціально-педагогічної роботи з групами, підлітковими та молодіжними об'єднаннями		144
<i>Підсумкові тести на виявлення рівня теоретичних знань</i>		150
Тема 9. Соціально-педагогічна робота з дітьми і підлітками у важких життєвих ситуаціях		152
9.1. Фактори формування проблем людини		152
9.2. Види психічних станів		155
9.3. Технологія кризового втручання		158
9.4. Методи розв'язання конфліктів		159
<i>Підсумкові тести на виявлення рівня теоретичних знань</i>		162

**Розділ 2. ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ НАВИЧОК
ТА УМІНЬ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

2.1. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	164
Методичні рекомендації до проведення практичних занять	164
Практичне заняття № 1. Організаційні форми соціально-педагогічної діяльності	166
Практичне заняття № 2. Діагностика особистості дитини, класу, мікросередовища	168
Практичне заняття № 3. Методи соціально-педагогічної взаємодії	177
Практичне заняття № 4. Відпрацювання навичок емпатійного спілкування у процесі соціально-педагогічної роботи.	186
Практичне заняття № 5. Технологія реалізації соціальним педагогом терапевтичної функції	193
Практичне заняття № 6. Робота соціального педагога з обдарованими дітьми.	199
Практичне заняття № 7. Виконання корекційної функції соціально-педагогічної діяльності	201
Практичне заняття № 8. Технологія соціально-педагогічної профілактичної з представниками проблемних груп	208
Практичне заняття № 9. Технологія соціально-педагогічної допомоги сім'ї	214
Практичне заняття № 10. Технологія допомоги дітям і підліткам у кризових ситуаціях	219
2.2. ПРАКТИКУМ	
Методичні рекомендації до організації самостійної роботи	223
Матеріали на допомогу виконання самостійних завдань	225
Список використаної літератури	243

Вступ

Реформування сучасного українського суспільства супроводжується загостренням соціальних проблем. В Україні зростає кількість дітей та молоді, які вживають алкоголь, наркотики, ведуть асоціальний спосіб життя, вчиняють злочини, а значна частина тих, хто отримує освіту відчуває труднощі у навчанні та соціалізації в цілому.

Педагоги повинні володіти відповідними знаннями, вміннями і навичками розв'язувати нагальні проблеми дітей та молоді, однак відчувають недостатню підготовку до виконання соціально-педагогічної діяльності. Освітня загалноосвітніх шкіл і вищих навчальних закладів на інтуїтивному рівні надають їм допомогу і соціальну підтримку в подоланні існуючих проблем, мінімізують негативний вплив факторів, які призводять до десоціалізації особистості. Їм стає дедалі важче самотужки проводити процес виховання учнів і студентів. Саме тому у систему закладів освіти введено посаду соціального педагога як повноцінного суб'єкта соціально-педагогічної діяльності.

Майбутні вчителі та соціальні педагоги мають недостатню базу підготовки до належного виконання соціально-педагогічної діяльності, а серед навчально-методичної літератури українською мовою майже відсутні підручники і посібники, які б розкривали сутність соціально-педагогічної діяльності як навчальної дисципліни і сфери практичної соціально-педагогічної роботи. Означені проблеми спонукали до розробки навчального посібника з курсу «Основи соціально-педагогічної діяльності», який доповнить спеціальні навчальні книги із соціальної педагогіки. Навчальний посібник складається з трьох розділів.

У першому розділі зібрані матеріали лекційного курсу, розкривається сутність соціально-педагогічної діяльності, розглядається соціально-педагогічна робота з дітьми девіантної поведінки, висвітлюються основні засади технологій соціально-педагогічної діяльності.

Другий розділ складається з двох частин: перша — містить зміст і методики проведення практичних занять, які сприяють засвоєнню і розширенню теоретичних знань, формують уміння та навички соціально-педагогічної діяльності; друга — практикум соціально-педагогічної діяльності, спрямований на свідоме засвоєння студентами методів та

технік роботи на індивідуально-особистісному рівні. Наводяться приклади і розбираються ситуації при роботі з клієнтами.

Посібник укладено відповідно плану підготовки соціальних педагогів і вчителів початкових класів у вищому навчальному закладі, у якому передбачено курс «Основи соціально-педагогічної діяльності».

Предметом курсу є проблеми, які виникають у дітей в процесі їх розвитку, формування та соціалізації під час навчання і виховання в закладах освіти.

Метою вивчення курсу є підвищення якості підготовки студентів до соціально-педагогічної діяльності. Завданням курсу є: поглибити та розширити знання студентів з теоретико-методологічних засадами соціально-педагогічної діяльності; розкрити сутність змісту основних технологій та методик соціально-педагогічної діяльності; сформувати вміння виконувати обов'язки соціального педагога у загальноосвітній та вищій школі; виховати у магістрів навички відповідального ставлення до виконання соціально-педагогічної діяльності.

Після вивчення курсу студенти повинні *знати*:

— теоретичні основи соціально-психолого-педагогічного циклу знань;

— методи та засоби соціально-педагогічної діяльності у соціумі;

— соціально-педагогічну роботу з різними категоріями дітей та молоді.

Курс вимагає оволодіти *уміннями*: проводити соціально-педагогічну діагностику, реалізовувати психотерапевтичні функції, застосовувати різні види консультування, здійснювати превентивну і реабілітаційну роботу, використовувати методи зняття стресових ситуацій, розв'язувати конфліктні ситуації, надавати допомогу у кризових ситуаціях та ін.

Автор висловлює вдячність як зарубіжним, так і вітчизняним вченим і авторам навчальних книг Т.А. Васильковій, Ю.В. Васильковій, О.В. Безпалько, М.А. Галагузовій, І.Д.Зверевій, А.Й. Капській, Л.Г. Коваль, М.П. Лукашевичу, Р.В. Овчаровій та ін., докладний перелік яких подано у списку використаної літератури.

Матеріали навчального посібника призначені студентам педагогічних факультетів спеціальності 8.010102 «Початкове навчання. Соціальний педагог»(магістр), 8.010102 «Початкове навчання»(магістр), можуть бути корисні учителям загальноосвітніх шкіл, соціальним педагогам психологічної служби, слухачам курсів підвищення кваліфікації вчителів і соціальних педагогів.